

УДК 378

DOI: 10.31376/2410-0897-2019-2-40-91-97

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Благосмислов Олександр Сергійович

докторант кафедри технологічної та професійної освіти

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: blagosm@meta.ua

ORCID ID: 0000-0002-2193-7420

У статті проаналізовано погляди вітчизняних учених на зміст та структуру трудової підготовки молоді в Україні. Встановлено, що однозначної позиції не існує, різні науковці бачать різний зміст, структуру і, відповідно, перспективу. Нами виокремлено дві тенденції становлення трудового навчання в Україні. У результаті узагальнень дійшли висновку, що зміст трудового навчання в перспективі повинен інтегрувати інженерію, технології, науку та мистецтво.

Ключові слова: *трудове навчання, технології, зміст трудового навчання*

Постановка проблеми. Рівень розвитку науки і техніки є визначальним чинником прогресу суспільства, підвищення добробуту громадян, їхнього духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про необхідність змін у системі освіти України, спрямованих на підвищення її якості і конкурентоспроможності, свідчить низка документів: Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа», Національна рамка кваліфікацій, Державний стандарт та наукові праці В. Андрущенко, І. Беха, Л. Губерського, В. Кременя та ін.

Ідеологію змін в освіті, що закладаються у проєкті нового базового закону «Про освіту» (№ 3491-д від 04.04.2016) пояснено у Концептуальних засадах реформування середньої школи «Нова українська школа». У цьому документі зазначено необхідність підготовки технічно освіченої особистості в загальноосвітній школі, оскільки серед ключових компетентностей учнів визначено компетентність у природничих науках і технологіях [2].

Логіка підказує, що формування компетентностей особистості у природничих науках і технологіях доцільно проводити послідовно протягом усього періоду навчання в школі на уроках фізики, хімії, біології, трудового навчання та технологій, а вже після цього продовжувати у відповідних закладах вищої освіти.

На жаль, сьогодні можемо констатувати, що така послідовність порушується через оновлення змісту шкільної навчальної програми з трудового навчання у бік вивчення технік і технологій художньої обробки матеріалів та, відповідно, послаблення політехнічної компоненти у змісті трудового навчання в школі та підготовки вчителя трудового навчання та технологій у ЗВО.

Формулювання мети статті. Для встановлення причин неадекватної зміни вектора трудової підготовки молоді та перспективних її напрямів вважаємо за доцільне провести аналіз відповідних зарубіжних і вітчизняних наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Значний внесок у становлення і розвиток трудового навчання зробив Д. Тхоржевський. Так, науковець розглядав «Трудове навчання» як один з основних предметів загальноосвітньої підготовки учнів [3]. Методологічною основою трудового навчання він убачав психолого-педагогічну теорію гармонійного розвитку особистості та психологічні теорії діяльності та перенесення знань і вмінь. Учений наголошував на обов'язковості політехнічного навчання для всіх людей незалежно від їхньої майбутньої професії, необхідності поєднання навчання з продуктивною працею, проведенні профорієнтаційної роботи та формуванні в учнів творчого ставлення до праці.

Педагог уважав, що «трудовому навчанню через специфіку його змісту притаманні виключні можливості у формуванні таких якостей, як працелюбність та творче ставлення до праці». На думку науковця, «трудове навчання має свою нішу в системі формування особистості, яку воно займає завдяки змісту». Так, Д. Тхоржевський визначав три основні етапи трудового навчання:

1. «Трудове навчання» (1–4 класи); у молодшій школі трудове навчання може інтегруватись з іншими предметами (наприклад, існує навчальна програма «Художня праця»);
2. «Виробничі технології» (5–9 класи);
3. «Основи виробництва» (10–12 класи) [4].

Не менш вагомим у становленні трудового навчання в українській школі є внесок В. Сидоренка. В одній з останніх своїх статей щодо підготовки майбутніх учителів трудового навчання учений писав: «Він (учитель) повинен стати носієм технологічної культури в школі, а не майстровитим умільцем, здатним ремонтувати вікна та двері, займатися організацією господарських робіт, що є дуже поширеною практикою. До школи має прийти технічний ерудит, усебічно обізнаний із фундаментальними основами всіх видів діяльності, що входять до його компетенції, із фізичними основами сучасних технологій, еволюцією та сучасним станом технічних знарядь праці тощо». Звідси є очевидним, що науковець передбачав необхідність вивчення техніки, технології і виробничих знарядь праці в загальноосвітній школі [5].

Сьогодні пошук нових підходів, концепції та змісту трудової підготовки молоді в Україні триває. Важливими для вирішення означеної проблеми є дослідження О. Авраменка, Д. Кільдерова, О. Коберника, М. Корця, В. Курок, В. Мадзігона, Л. Оршанського, В. Стешенка, А. Терещука, В. Титаренко, В. Юрженка та ін.

Проведемо короткий аналіз поглядів сучасних науковців на проблему подальшого змісту трудового навчання.

Автор сукупності шкільних підручників, методичних і навчальних посібників з педагогіки і методики трудового навчання, навчальних програм з трудового навчання В. Мадзігон у монографічному дослідженні науково обґрунтував нову дидактичну систему трудової політехнічної підготовки учнів загальноосвітніх шкіл, яка об'єднує навчання з виробничою працею і побудована на основі класифікації засобів праці, з урахуванням соціальної еволюції їх розвитку, основних принципів усіх процесів виробництва, вимог науково-технічного прогресу та специфіки конкретного об'єкта праці. На основі експериментального дослідження автор стверджує, що загальнотрудова, політехнічна підготовка, побудована на новій дидактичній основі в умовах педагогічно доцільного шкільного виробництва, ефективно впливає на виховання і становлення нової людини [6].

О. Коберник акцентує, що технологічна освіта молодого покоління на порозі третього тисячоліття стала необхідною складовою загальної середньої освіти, важливою умовою цілісного й гармонійного розвитку особистості школяра. Важливість її здійснення у школі відзначалася і в резолюції «Освіта для інноваційних суспільств у ХХІ ст.» саміту Великої вісімки, проведеного в м. Санкт-Петербурзі 16 липня 2006 р., де зазначалося, що ця спільнота буде сприяти впровадженню високих стандартів, особливо у сфері вивчення математики, природничих наук, технічних, прикладних наук та іноземних мов на всіх рівнях освіти [7].

Удосконалення трудової підготовки молодого покоління В. Курок вбачає в її фундаменталізації, яка передбачає вивчення загальних основ техніки та принципів дії технічних об'єктів. У цьому випадку окремі виробничі технології є лише прикладом функціонування такої техніки. Вищезазначене має відбуватися разом з оновленням об'єктів пізнання. Зокрема, пропонується включити до шкільних програм розділи «Альтернативні види енергії», «Робототехніка». Забезпечення викладання окреслених розділів не потребує значних фінансових витрат, водночас орієнтує на перспективні напрями розвитку техніки та технологій. Адже через 10–15 років роботи посядуть чільне місце у світовому виробництві.

В. Юрженко говорить, що вже на часі об'єднати найкращі напрацювання країн світу й узгодити їх з цілями освітньої галузі «Технології». Для розроблення нового стандарту науковцем пропонується розробити тезаурус термінологічного ряду галузі, за ранжиром побудувати змістову піраміду для кожного з найбільш вагомих понять, які й мають стати змістовими лініями

– модулями. Хотілося б зазначити, що автор не заперечує і зміну назви предмета «Трудове навчання» і як приклад пропонує нову назву – «Проектування і технології» [8].

В. Стешенко модернізацію змісту навчального предмета «Трудове навчання» вбачає у запровадженні такої його структури, яка б відображала повний процес створення людиною будь-якого продукту [9]. Науковець говорить, що структура оновленого змісту трудового навчання повинна мати повну відповідність вимогам нової загальноосвітньої школи та сприяти формуванню в учнів творчих здатностей не з володіння ними способами обробки різноманітних природних і штучних матеріалів й виготовлення з них різних об'єктів, а здатностей з володіння узагальненою технологією предметно-перетворювальної діяльності на прикладі обмеженої кількості найбільших доступних для школи сфер продуктивної діяльності людини.

Автор шкільних підручників, навчальних програм з трудового навчання та технологій В. Туташинський констатує, що, якщо переважна більшість навчальних предметів транслює знання з відповідних їм наук (мови – з лінгвістичних наук, природничі предмети – з наук про природу, суспільні дисципліни – з наук про людину і суспільство тощо), то трудове навчання має інтегрувати в собі знання та способи діяльності не тільки з великого числа відповідних йому технічних наук (матеріалознавства, теорії вимірювань, теорії різання, опору матеріалів, механіки, електротехніки, теплотехніки, гідравліки, технологій обробки матеріалів та багатьох інших), а й знайомити учнів з основами виробництва, підприємництва, маркетингу, менеджменту, питаннями культури і безпеки праці тощо. Окрім того, у процесі трудового навчання учні мають ознайомитися із засобами праці, засвоїти найпоширеніші технології виробництва [10].

У дисертаційному дослідженні О. Авраменко обґрунтував, що у структурі змісту підготовки фахівців освітньої галузі «Технології» обов'язково повинні бути знання: про потреби і мотивацію перетворювальної діяльності; про ресурси природи, необхідні для здійснення технологічного процесу; про наукові і технічні досягнення, що лежать в основі організації перетворювальної діяльності; про технічні об'єкти й інструменти, здатні забезпечити досягнення прогнозованого результату; про екологічні, економічні і соціальні наслідки перетворювальної діяльності; про необхідні методи, прийоми і засоби її організації й здійснення; про методи досягнення майстерності й мистецтва в різних видах діяльності для цього професійного напрямку; про методи і засоби самоосвіти і самонавчання в цьому професійному напрямку; про характер впливу перетворювальної діяльності на особистісні риси суб'єкта технологічного процесу; про можливості розширення сфери перетворювальної діяльності в контексті професійної підготовки; про різні професійні напрями та способи прогнозування перетворювальної діяльності тощо.

Ураховуючи інформатизацію нашого суспільства та сучасні тенденції розвитку технологічної освіти не лише в межах вітчизняного, а й зарубіжного досвіду, А. Терещук визначає такі наступні завдання технологічної підготовки учнів загальноосвітньої школи:

- індивідуальний розвиток особистості, розкриття її творчого потенціалу через реалізацію особистісно-орієнтованого навчання;
- засвоєння учнями вмінь мислення вищого рівня як засобів пошуку і застосування знань на практиці, що є спільними для будь-яких видів виробничої діяльності людини;
- розширення та систематизація знань про технології і технологічну діяльність як основний засіб перетворювальної діяльності людини;
- освоєння і формування вмінь практичного використання нових інформаційно-комунікаційних технологій, Інтернет-технологій тощо;
- формування системи компетентностей стосовно перетворювальної діяльності людини як основи для навчання впродовж життя;
- виховання свідомої та активної життєвої позиції, готовності до співпраці в групі, відповідальності, вміння обґрунтовано відстоювати власну позицію, що є передумовою підготовки майбутнього громадянина до життя в демократичному суспільстві.

Підсумовуючи розгляд питання про перспективи технологічної освіти учнів середньої та старшої ланки загальноосвітньої школи в Україні, А. Терещук доходить висновку, що найбільш доцільним буде такий підхід, коли в основі цієї освіти буде покладено не конкретний зміст

ремісничих практик, а система більш сучасних уніфікованих технологій, які би не залежали від розвитку виробництва, а отже, й відповідних технологічних операцій чи процесів, і водночас відображали основні перспективні напрями перетворювальної діяльності людини [11].

Усупереч вищезазначеним дослідженням окремі науковці пропонують зміст трудового навчання будувати навколо декоративно-прикладного мистецтва (творчості) українців і дизайну. Без критики і заперечень наведемо декілька відповідних точок зору.

Так, Д. Кільдеров наголошує, що сучасне трудове навчання має відповідати викликам сьогодення, адже суспільство стрімко трансформується, змінюється, еволюціонує. Усвідомлюючи важливість розвитку технологій у державі, науковець прогнозує, що ми не зможемо встигнути за їх стрімким розвитком, і пропонує відмовитися від їх вивчення, а пошук шляхів вдосконалення трудового навчання і виховання школярів вести на основі національних культурних традицій. Таким чином, магістральну лінію в створенні нової української школи Д. Кільдеров вбачає у залученні учнів до етнодизайну, занять народними ремеслами, декоративно-прикладним мистецтвом.

Як свідчать результати досліджень В. Титаренко [12], народна декоративно-прикладна творчість розвиває у молоді творчі здібності, інтуїцію, кмітливість, художній смак; формує логіку конструкції, винахідливість у використанні властивостей матеріалу, посидючість. Отже, можемо зробити висновок про те, що значення народної декоративно-прикладної у підготовці фахівців не повинно применшуватись, а навпаки – зростати, адже без духовного вдосконалення ніякі соціальні блага, ніякі досягнення науково-технічного прогресу не принесуть молодому поколінню повноти справжнього людського існування, а дефіцит розвинутих чуттєвих властивостей з часом може привести до прояву бездуховності. Найважливіша роль у цьому належить дисциплінам «Народні промисли України», «Декоративно-прикладна творчість», «Технологічний практикум» та ін.

Схожу точку зору висловлює Л. Оршанський. Учений стверджує, що сучасна школа потребує вчителів трудового навчання з широким філософським мисленням і глибокими духовними якостями, які володіють різними видами народного мистецтва, інтегрованими знаннями історичного, етнологічного, художнього, технологічного, психолого-педагогічного та методичного характеру, комплексними художньо-трудовами вміннями, мають розвинуті творчі здібності і високу національну самосвідомість. З іншого боку, подальший розвиток декоративно-ужиткового мистецтва, народних традицій, звичаїв та обрядів значною мірою залежить від якісної підготовки цієї категорії педагогічних працівників.

Підсумовуючи, можемо встановити дві тенденції становлення трудового навчання в Україні:

- перша група науковців (Д. Тхоржевський, В. Сидоренко, О. Авраменко, О. Коберник, М. Корець, В. Курок, В. Стешенко) дотримується політехнічної позиції і доводить, що майбутнє трудове навчання повинно бути пов'язаним із вивченням креслення, основ техніки і технологій, робототехніки;

- друга точка зору полягає в тому, що трудове навчання має бути тісно пов'язане з художньою обробкою матеріалів і дизайном, вивченням народних ремесел і традицій українців (Л. Оршанський, В. Титаренко, Д. Кільдеров).

Висновки. На нашу думку, два вищевизначені напрями дають підстави вважати, що зміст трудового навчання в перспективі повинен інтегрувати інженерію, технології, науку та мистецтво.

Під інженерією будемо розуміти використання матерії, енергії та абстрактних об'єктів для створення конструкцій, машин та обладнання, призначених для виконання конкретних функцій або вирішення конкретної проблеми. Сучасна інженерна діяльність становить найзрілішу форму трудової діяльності, безпосередньо спрямованої на вирішення технічних завдань і створення техніки.

Беручи до уваги, що технологія – це спосіб перетворення речовини, енергії, інформації в процесі виготовлення продукції, обробки та переробки матеріалів, складання готових виробів, контролю якості, управління. Технологія втілює в собі методи, прийоми, режим роботи, послідовність операцій і процедур, вона тісно пов'язана з застосовуваними засобами,

обладнанням, інструментами, використовуваними матеріалами. Передбачаємо, що у ході вивчення технологій молодь знайомиться зі способами обробки матеріалів (деревина, метал, тканина), технологіями обробки матеріалів на верстатах з ЧПУ, робототехнікою, перспективними технологіями обробки матеріалів.

Мистецтво включатиме вивчення основ дизайну і деяких традиційних технік обробки матеріалів (різьблення, вишивання, плетіння та ін.).

Наукова робота учнів на уроках трудового навчання полягатиме у проведенні досліджень у галузях інженерії, технологій, мистецтва через проектно-технологічну діяльність.

Хотілося б відзначити, що вищезазначена позиція збігається з освітньою політикою інших держав. Сьогодні багато країн слідом за США підхопили ініціативу розвитку STEM-освіти. Уже сьогодні навчальні заклади Франції, Великої Британії, Австралії, Ізраїлю, Китаю, Сінгапуру пропонують студентам сертифіковані державні освітні програми в науково-технічній сфері та ведуть підготовку STEM-фахівців.

Таким чином, вважаємо, що перспективним є деталізація змісту трудової підготовки молоді у вищеокресленому напрямі.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 02.05.2019).
2. Концепція «Нова українська школи». URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 02.05.2019).
3. Тхоржевський Д. О. Всебічний розвиток особистості як педагогічна і методична проблема. *Педагогіка і психологія*. 2002. № 4. С. 42–44.
4. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання. Ч 1. Теорія трудового навчання, 4-е видання, перероблене і доповнене. К., 2000.
5. Сидоренко В. К. Що заважає подолати невідповідність підготовки вчителя трудового навчання потребам сучасної школи. *Трудова підготовка в сучасній школі*. 2013. № 5. С. 2–6.
6. Мадзигон В. Н. Продуктивная педагогика. Политехнические основы соединения обучения с производительным трудом: монография. К.: Педагогічна думка, 2007. 360 с.
7. Коберник О., Сидоренко В. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України (проект). *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. № 6. С. 3–8.
8. Юрченко В. В. Ще раз про проектний, комплексний, феноменологічний метод. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2017. № 2. С. 3–5.
9. Стешенко В. В. Модернізація змісту трудового навчання на компетентнісній основі. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2017. № 3. С. 3–6.
10. Туташицький В. І. Формування змісту трудового навчання у основній школі на основі проектно-технології. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / [ред. кол.; наук. ред. – О. М. Топузов]*. К.: Педагогічна думка, 2014. Вип. 14. С. 772–781.
11. Терещук А. І. Сучасні тенденції розвитку технологічної освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Сер.: педагогіка*. 2008. № 3. С. 134–138.
12. Титаренко В. П. Навчальний процес як чинник трудового та естетичного виховання молоді. *Реклама і дизайн – європейський вибір (освіта, наука, практика): збірник наукових праць*. [Ред. кол. : М. П. Ліфінцев (гол. ред.) та ін.]. Випуск 4. К.: Інститут реклами, 2010. С. 449–451.

TO THE PROBLEM OF DETERMINING THE LABOR TRAINING CONTENTS IN EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

Blahosmyslov Oleksandr

Doctoral student, Pedagogical Sciences Candidate (PhD) of Technological and Professional Education Chair
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical university

Introduction. *It is proved the necessity of changes in the education system of Ukraine aimed at improving its quality and competitiveness. The evidence of it is a number of documents: the National Strategy for the Developing the Education in Ukraine for the period up to 2021, the Law of Ukraine «On Education», the Law of Ukraine «On Higher Education», the conceptual foundations of reforming the secondary school «New Ukrainian School», the National Qualifications Framework, the State Standard and great number of scientific works by V. Andrushchenko, I. Bekh, L. Hubersky, V. Kremen and others.*

The ideology of changes in education is explained in the Conceptual Principles for the

Reforming the Ukrainian School «New Ukrainian School». This document indicates the necessity and urgency of training technically educated teachers at comprehensive schools, since Science and technologies competence has been identified among the key students' competencies.

Nowadays we can state that due to the updating the content of the school curriculum on Labor training in the direction of studying techniques and technologies of artistic processing of materials, there was a certain weakening of the polytechnic component in the Labor training content at school and at the training teachers of technologies at higher education establishments.

The purpose is to analyze modern foreign and native scientific studies to determine the reasons for the inadequate changes in the direction of young people's Labor training and its promising areas.

Methods: analysis, synthesis, systematization, generalization.

Results. Significant contribution to the formation and development of the Labor training content was introduced by D. Tkhorzhevsky and V. Sydorenko. Further analysis showed that nowadays searching new approaches, concepts and contents of youth Labor training in Ukraine continues. In the solving this problem important is the studies of O. Avramenko, D. Kilderov, O. Kobernyk, M. Korets, V. Kurok, V. Madzihon, L. Orshansky, V. Steshenko, A. Tereshchuk, V. Titarenko, V. Yurzhenko, etc.

Originality. On the basis of the scientists' works analysis, two tendencies of the forming Labor training education in Ukraine are identified:

– the first group of scholars (D. Tkhorzhevsky, V. Sydorenko, O. Avramenko, O. Kobernyk, M. Korets, V. Kurok, V. Steshenko) follow to the polytechnic position and prove that the future of Labor training education should be related to the teaching of drawing, engineering and technologies foundations, robotics.

– the representatives of another opinion insist that Labor training should be closely connected with the artistic processing of materials and designing, studying the folk crafts and traditions of Ukrainians (L. Orshansky, V. Tytarenko, D. Kilderov).

Conclusion. In our opinion, the two above-mentioned directions give reason to believe that the Labor training contents should integrate engineering, technologies, science and art in future perspectives.

Key words: Labor training, technologies, Labor training contents

References

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> [in Ukrainian].
2. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> [in Ukrainian].
3. Tkhorzhevskiy, D. O. (2002) Vseobichnyi rozvytok osobystosti yak pedahohichna i metodychna problema. *Pedahohika i psykholohiia*. № 4. 42–44 [in Ukrainian].
4. Tkhorzhevskiy, D. O. (2000) Metodyka trudovoho ta profesiinoho navchannia. Ch 1. *Teoriia trudovoho navchannia*, 4-e vydannia, pereroblene i dopovnene. K. [in Ukrainian].
5. Sydorenko, V. K. (2013) Shcho zavazhaie podolaty nevidpovidnist pidhotovky vchytelia trudovoho navchannia potrebam suchasnoi shkoly. *Trudova pidhotovka v suchasnii shkoli*. № 5. 2–6 [in Ukrainian].
6. Madzihon, V. N. (2007) Produktivnaia pedahohyia. *Polytekhnycheskye osnovy soedyneniya obucheniya s proizvoditel'nyim trudom: monohrafiya*. K.: Pedahohichna dumka. 360 [in Russian].
7. Kobernyk, O., Sydorenko V. (2010) Kontseptsiiia tekhnolohichnoi osvity uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy (proekt). *Trudova pidhotovka v zakladyakh osvity*. № 6. 3–8 [in Ukrainian].
8. Iurzhenko, V. V. (2017) Shche raz pro proektnyi, kompleksnyi, fenomenolohichnyi metod. *Trudova pidhotovka v ridnii shkoli*. № 2. 3–5 [in Ukrainian].
9. Steshenko, V. V. (2017) Modernizatsiia zmistu trudovoho navchannia na kompetentnitsnii osnovi. *Trudova pidhotovka v ridnii shkoli*. № 3. 3–6 [in Ukrainian].
10. Tutashynskiy, V. I. (2014) Formuvannia zmistu trudovoho navchannia u osnovnii shkoli na osnovi proektnoi tekhnolohii. *Problemy suchasnogo pidruchnyka: zb. nauk. prats*. K.: Pedahohichna dumka. Vyp. 14. 772–781 [in Ukrainian].
11. Tereshchuk, A. I. (2008) Suchasni tendentsii rozvytku tekhnolohichnoi osvity. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'nogo pedahohichnogo universytetu*. № 3. 134–138 [in Ukrainian].
12. Tytarenko, V. P. (2010) Navchalnyi protses yak chynnyk trudovoho ta estetychnoho vykhovannia molodi. *Reklama i dyzain – yevropeiskyy vybir (osvita, nauka, praktyka): zbirnyk naukovykh prats*. Vyp. 4. K.: Instytut reklamy, 2010. 449–451 [in Ukrainian].

К ПРОБЛЕМЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

Благосмыслов Александр Сергеевич

докторант кафедры технологического и профессионального образования
Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

В статье проанализированы взгляды отечественных ученых на содержание и структуру трудовой подготовки молодежи в Украине. Установлено, что однозначной позиции не существует, разные ученые видят разное содержание, структуру и, соответственно, перспективу. Нами выделены две тенденции становления трудового обучения в Украине. В результате обобщений пришли к выводу, что содержание трудового обучения в перспективе должно интегрировать инженерную, технологическую, научную и искусственную.

Ключевые слова: трудовое обучение, технологии, содержание трудового обучения.

Отримано редакцією 04.06.2019 р.

УДК 372.4:159.992.7

DOI: 10.31376/2410-0897-2019-2-40-97-103

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТЕКСТУ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Грона Наталія Вікторівна

доктор педагогічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист
Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І. Я. Франка
e-mail: natashagrona@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-2578-2865

У статті висвітлено сучасні методичні підходи до проведення уроків літературного читання в ході вивчення ліричної поезії, оповідань та казок. Автор доводить думку, що важливо розглядати урок літературного читання як сукупність комунікативної, пізнавальної, виховної, естетичної функцій. Наведено переконливі докази, що особливої уваги під час проведення аналізу тексту потребує лірична поезія, адже перед учителем постають складні завдання – допомогти дитині усвідомити головну ідею твору, відчувати її, зрозуміти зміст незрозумілих слів і зворотів, а головне – показати молодшим школярам своєрідність лірики того чи іншого автора. Для їх вирішення необхідно пильну увагу звертати на текст, організацію шкільного аналізу ліричних творів на наукових засадах. Автор розглядає методичку «Р4С», яка сприяє формуванню в молодших школярів здатності критично мислити, аргументовано дискутувати, пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися упродовж життя.

Ключові слова: літературне читання, учні молодшого шкільного віку, лірична поезія, концепція Нової української школи, лексико-семантичний аналіз, лексико-стилістичний аналіз, методика «Р4С».

Постановка проблеми. Модернізація української освітньої галузі активізує питання пошуку шляхів забезпечення цілісного розвитку особистості на різних рівнях освіти, де пріоритетною стає гуманістична парадигма, орієнтована на особистість, реалізацію ефективних дидактичних стратегій, форм, методів і засобів навчання.

Новим Державним стандартом початкової освіти й типовими освітніми програмами передбачено формування базових освітніх компетентностей, зокрема формування читацької компетентності, яка є інтегрованим, особистісно орієнтованим, діяльним результатом взаємодії знань, умінь, навичок та ціннісних ставлень учнів, що набувається в процесі реалізації всіх змістових ліній предмета «Літературне читання».

Курс «Літературне читання» – органічний складник освітньої галузі «Мова і література». Його основною метою є формування читацької компетентності молодших школярів, яка є складником комунікативної і пізнавальної компетентностей. Він передбачає ознайомлення учнів із дитячою літературою як мистецтвом слова, готує їх до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі.

У процесі навчання відбувається становлення дитини-читача, здатної до самостійної читацької, творчої діяльності; здійснюється її мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток; формуються морально-естетичні уявлення й поняття, збагачуються почуття, виховується потреба в систематичному читанні.

Концепція Нової української школи зумовлює пошук нових ефективних підходів до